



Комітет медичної допомоги
в Закарпатті



ПАРАСОЛЬКА
Parasolka



10 РОКІВ центру Парасолька

Україно-швейцарський пілотний проєкт

Життя, робота, інтеграція осіб з інвалідністю



Дана брошура виходить також німецькою мовою під назвою:

10 Jahre Wohnheim Parasolka:

Ein schweizerisch-ukrainisches Modellprojekt

Wohnen, Arbeiten, Integration von Menschen mit einer Beeinträchtigung

Концепція, тексти: Моніка Фішер

Переклад та редакція: Леся Левко, БО КМДЗ,

Оксана Лукач та президія асоціації «Парасолька»

Фотографії: Моніка Фішер, Шанталь Моор, члени «Парасольки»

Макет та дизайн: Урбан Фішер

Контакти

**КУ «Соціальний абілітаційно-реабілітаційний центр
«Парасолька»**

Закарпатської обласної ради

90500, м. Тячів вул. Леонтовича, 60А,

e-mail: parasolka_sarc@ukr.net

БО КМДЗ

Ужгород, 88000, Закарпаття, Україна

e-mail: camzua@gmail.com, **Сайт:** <http://cam-z.org/>

Секретаріат асоціації «Парасолька»

Маріанне Кнойбюлер-Кунц

Райдматтштрассе 7, 6260 Райден, info@parasolka.ch

сайт: www.parasolka.ch

Мережа Швейцарія – Закарпаття / Україна (NeSTU/NeSTU)

Саломе Шталдер-Мартін, Мюргштрассе 6, 6370 Штанс

e-mail: info@nestu.org, **Сайт:** www.nestu.org



Зміст

- 2** | Контакти
- 3** | Карта області проєкту та зміст
- 4** | Україно-швейцарське партнерство
- 5** | Чого можна досягти, працюючи разом
- 6** | Центр «Парасолька» – пілотний проєкт
- 8** | Центр «Парасолька»: професійний супровід, можливості зайнятості та розвитку
- 9** | Справжня родина
- 10** | Послідовна розбудова додаткових будівель
- 12** | Основні ідеї, що базуються на Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю
- 13** | Підвищення кваліфікації та майстер-класи
- 14** | Передача знань Швейцарія - Україна
- 15** | Становлення та найважливіші етапи проєкту
- 16** | Подальший розвиток в українській сфері захисту прав осіб з інвалідністю
- 17** | Плани на майбутнє
- 18** | Інші проєкти



Україно-швейцарське партнерство

Швейцарська асоціація «Парасолька»

Асоціація «Парасолька» була заснована у 2007 році. Метою організації є покращення якості життя осіб з інвалідністю в Україні. З одного боку, асоціація підтримує конкретні проекти в цій галузі, з іншого – прагне досягнути поважного та позитивного ставлення до осіб з інвалідністю, їх максимальної підтримки в інтеграції в суспільство та можливості бути самостійними.

Президія «Парасольки» є одночасно робочою групою і виконує свою роботу на добровільних засадах.

Президія

Андреас Шмід, Лосторф, президент, з 2014 – відповідальний за фандрейзинг, з 2017 року – президент асоціації
Беат Гунцікер, Біль, віце-президент, з 2014 року
Генні Граф, Люцерн, з 2007 року
Руді Ізелі, Ольтен, з 2007 року
Ганс Ізеншмід, Мурі б. Берну, з 2015 року

Попередні члени президії:

Моніка Фішер, Карл Абегг, Вало Шпюрндлі, Аннемарі Штайнер

Українська благодійна організація „Комітет Медичної Допомоги в Закарпатті (БО КМДЗ)

Благодійна організація «Комітет Медичної Допомоги в Закарпатті» діє з 2000 року. Сфера діяльності організації це – активна участь в реформуванні державних закладів для дітей та дорослих з інвалідністю та в розбудові громадянського суспільства в Україні. Головні принципи роботи: неупередженість, аполітичність, толерантність та небайдужість. Організація прагне розвивати проекти таким чином, щоб у подальшому вони існували самостійно. Фахівці розробляють теоретичні, практичні матеріали та іншу документацію, яка стане у нагоді всім, хто займається супроводом соціально вразливих верств населення України.

Працівниці БО КМДЗ

Наталія Кабацій, засновниця та директорка
Надія Данч, координаторка проектів, психологиня
Леся Левко, координаторка проектів, перекладачка (німецька)
Євгенія Мелеш, юристка

Попередні працівники

Олександр Пригара, Катерина Балега, Оксана Юрійчук

Чого можна досягти, працюючи разом

У центрі «Парасолька» у місті Тячів на Закарпатті/Україна домівку та роботу знайшли для себе 25 молодих людей із інвалідністю.

На сучасному етапі проєкт «Парасолька» як пілотний має дуже важливе значення. Заклад, який впродовж восьми років функціонував як молодіжне відділення Вільшанського дитячого будинку-інтернату, а тепер уже рік є окремою юридичною одиницею, був збудований українською БО «Комітет Медичної Допомоги в Закарпатті» та швейцарською асоціацією «Парасолька» у тісній співпраці із органами соціального захисту населення Закарпатської області. Крім того, даний проєкт дав поштовх для розвитку ще цілого ряду проєктів.

Бажання створити такий заклад з'явилося в української сторони у 2005 році і було передано до швейцарської організації «HeSTU» (Мережа Швейцарія – Закарпаття / Україна). Для реалізації цього амбіційного проєкту у 2007 році було створено асоціацію «Парасолька». Українська та швейцарська сторони активно взялися до роботи. Рівноправне партнерство та відкрите спілкування сприяло активному і позитивному розвитку закладу.

Як камінь, який падаючи у воду залишає кола на поверхні, так і цей вогонь ініціативи, який запалила спільна мета, поєднав багатьох людей: численні приватні спонсори та благодійники, заклади та фонди у Швейцарії долучилися до фінансової підтримки проєкту.

Після фази будівництва, із своїми злетами та падіннями, 16 жовтня 2009 року центр «Парасолька» у місті Тячеві відкрився! Він став моделлю центру для проживання дорослих осіб з інвалідністю в усій Україні!

Моніка Фішер, членкиня проєктної групи та президентка асоціації «Парасолька» з 2007 по 2017 рік

«В центрі проєкту «Парасолька» для нас стоїть гідність людини з інвалідністю. Ми переконані – люди з інвалідністю мають право на гідне життя, на самовизначення, на роботу і відпочинок, як і усі інші громадяни нашої країни. Це найголовніший виклик нашого проєкту. Разом з цим, наш проєкт – це екзамен на зрілість усього українського суспільства.

Не завжди все йшло гладко. Але нам щастило: пощастило з партнерами, з представниками місцевої влади, пощастило знаходити людей, які думали так як ми, які підтримували наші ідеї і з вдячністю приймали наш досвід. Підопічні Вільшан були для нас завжди найголовнішою мотивацією в роботі. Частині з них ми змогли створити в центрі «Парасолька» гідне життя і гідне майбутнє. І, щоб зробити таке життя можливим і для інших підопічних інтернату, ми працюємо далі.

Наш проєкт є не тільки модельним проєктом для інших закладів. Використовуючи наш досвід, ми працюємо над тим, щоб і сім'ї, які вдома виховують дітей з інвалідністю, отримували потрібну їм підтримку. Для цього поряд із практичними можливостями дати батькам вільний час, слід розвинути ще цілу палітру послуг: від освіти і підвищення рівня освіти фахівців до просвітницької роботи у громадах. Тому нашою метою є, щоб люди з інвалідністю в Україні приймалися так само серйозно, як їх сприймають у Швейцарії, щоб вони могли розвивати свій власний потенціал та бути корисними суспільству.

**Працівниці БО КМДЗ: Наталія Кабацій, Леся Левко,
Надія Данч, Євгенія Мелеш**

Центр «Парасолька» – пілотний проєкт

Центр «Парасолька» в місті Тячеві на Закарпатті 16 жовтня 2009 року став домівкою для 25 молодих осіб з психічними та/або фізичними вадами. Цей заклад – це пілотний проєкт-альтернатива психоневрологічному диспансеру, куди після досягнення певного віку переводять випускників інтернатів; це приклад для реформування послуг особам з інвалідністю в Україні згідно плану дій з реорганізації інтернатних закладів. Свою основну діяльність центр здійснює за рахунок державного фінансування. А для розвитку нових послуг партнери намагаються залучати спонсорську допомогу та шукають підтримку міжнародних організацій.

Влітку 2017 року представники Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини здійснили моніторинговий візит без попередження до центру «Парасолька». «Ми неймовірно задоволені побаченням. Це єдиний заклад на Закарпатті, в якому людей, які не здатні самостійно себе обслуговувати, адаптують до життя та стимулюють до власного розвитку і самореалізації. Це, у свою чергу, дозволить частково розв'язати проблему стигматизації людей з вадами та брати їм активну участь у житті суспільства», – зазначив один з моніторів Олег Григор'єв. На їх думку, даний заклад – це чудовий приклад того, як повинні виглядати інтернатні установи.

Професійний супровід

Всіх підопічних супроводжують працівники закладу, а це медсестри, соціальні працівниці, інструктори з трудової реабілітації, працівниці господарської частини. Вони працюють згідно соціально-агогічної концепції, підтримують і розвивають індивідуальні можливості мешканців центру, сприяють їх максимальній самостійності.

Перші роки роботи центру показали, що більшість підопічних завдяки професійному супроводу і підтримці роблять значні успіхи у своєму розвитку. Деякі з них мають митецький або музичний талант, інші – незамінні у роботі по господарству та вміло піклуються про домашніх тварин. Стало видно, який значний потенціал мають ці молоді люди. Вже тільки концерти за участі музичної групи «Парасолька» викликають захоплення та схвалення публіки. Крім того, їх виступи – це приклад соціалізації та інтеграції осіб з інвалідністю в громаду: молодь центру знають у місті та районі, запрошують до участі у загальноміських, обласних заходах, їм аплодують на фестивалях за кордоном.





Різні можливості знайти себе в роботі

Життя в центрі «Парасолька» орієнтується на сталий розпорядок дня, при цьому береться до уваги пора року та вміння і потреби підопічних центру.

Під супроводом однієї із медичних сестер день в закладі починається із спільної короткої ранкової зарядки. До та після сніданку молоді люди чергують кожен на своїй ділянці: вони накривають стіл для сніданку, миють посуд, прибирають свої кімнати і коридори, годують домашніх тварин. Підопічні допомагають по господарству: чистять овочі та фрукти, перуть, прасують і прибирають. Трудову реабілітацію підопічні проводять у підсобному господарстві, де є дві корови, троє поросят, кури, кролі і качки. Отож, молочна та м'ясна продукція – власна, поживна і корисна для здоров'я. Овочі та зелень на весні та влітку вирощують у власній теплиці.

Щоденна зайнятість дає ще й нагоду для позитивного спілкування з тваринами.



Роман Богар

Я добре пам'ятаю своє дитинство і той час, який я провів у Вільшанському дитячому будинку-інтернаті. Я знаю, що моя мама померла, у неї був рак. У мене були ще брати і сестри. Але я їх ніколи не бачив і нічого про них не знаю. У Вільшані у мене були свої завдання – я допомагав кочегарити вугіллям. Мені було цікаво, яким буде життя в «Парасольці». Тут у мене теж є завдання. Я слідкую за порядком на всій території, допомагаю, якщо у нас щось ремонтують або будують, працюю з деревом. Моя мрія була стати поліцейським. В поліції усі правила чіткі: є закон. Якщо ти його порушуєш – тебе карають. Але я дуже задоволений своїм життям.



Лариса Каналаш

Моя мама привела мене в інтернат, коли мені було п'ять років. Я не можу сказати, що життя у Вільшанському дитячому будинку-інтернаті для мене було поганим. У мене є багато хороших спогадів. Чимось особливим для мене стало переселення в центр «Парасолька». Я трохи переживала, якими будуть стосунки з новим для нас персоналом. Але все пройшло добре. Я тут щаслива. Ми багато чого досягли. Я мрію стати перукаркою. Я би дуже хотіла, щоб інші батьки не віддавали своїх дітей у інтернати. Люди з інвалідністю вони також люди.

Розвиток здібностей підопічних

Молоді люди, відповідно до своїх можливостей, вчаться грамоті та азам математики, мають змогу займатись улюбленими справами.

У майстернях виробляється різна продукція, як на замовлення так і для виставок і ярмарок. У креативній – власноруч виготовляють вітальні листівки, в'яжуть гачком, малюють картини. У фільцювальній майстерні з шерсті валяють капці та декоративні вироби.

У ткацькій майстерні виготовляють барвисті килимові доріжки, рушники, серветки. Юнаки залюблюють працювати у столярній майстерні, майструють оригінальні дерев'яні вироби – ящики для вазонів з квітами, багатофункціональні стільці та багато іншого.

Маючи пропозиції по зайнятості підопічні центру можуть розвиватись, а робота у різних майстернях допомагає створити таку необхідну для них структуру робочого тижня і дає їм відчуття особистої важливості і значимості. Вони мають сильний дух, витримку, долають складні життєві труднощі, прагнуть бути реалізованими, самостійними та рівними з усіма людьми.

Музичне мистецтво та хореографія

Молодь установи має можливість розвивати свої природні здібності - вокальні і танцювальні. Зараз у репертуарі музичної групи велика програма: і сучасні пісні, і народний фольклор, пісні релігійного спрямування, танці як народні, так і сучасні.

Вже двічі музична група представляла Україну на міжнародних фестивалях для людей з інвалідністю, які на високому рівні проходили у Фрібурзі, Швейцарія та в Будапешті, Угорщина.

Справжня родина



Фото зліва: Саша Муржо з сім'єю

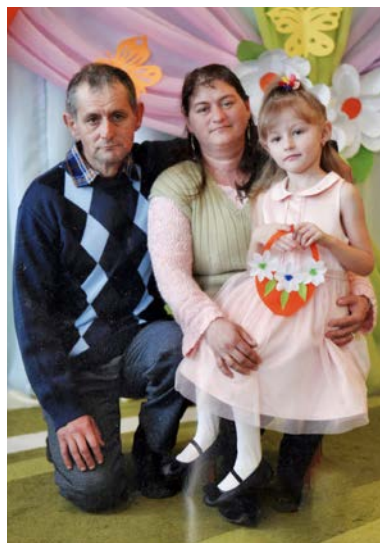


Фото справа: Таня Лупан з чоловіком та донькою.

З часу відкриття центру «Парасолька» декілька підопічних змінили місце проживання. Троє молодих людей повернулись у Вільшанський дитячий будинок-інтернат, оскільки не змогли сприйняти зміну місця проживання. Одну підопічну забрали до себе родичі, для яких пенсія по інвалідності стала привабливим аргументом того, щоб взяти опіку на себе. На жаль, згодом виявилось, що у цій сім'ї колишній підопічний центру доводиться жебракувати.

Через п'ять років після відкриття, життя у центрі було затьмарене важкою хворобою одного з мешканців – Володі Г. Працівниці центру та інші мешканці з любов'ю піклувались про нього, але, на жаль, недуга перемогла. В останні дні Володя відчував підтримку своїх друзів, він був не сам... Це ще раз свідчить про те, що підопічні знайшли в центрі свою справжню родину.



Один із підопічних, Саша М., вийшов з центру практично відразу після переселення із Вільшанського дитячого будинку-інтернату в Тячів. Ще з часів Вільшан ним активно опікувалась одна людина із Швейцарії. Він зміг здобути освіту в середній школі у селі Вільшани, час від часу працював і міг трохи заробити грошей. Він так і не інтегрувався в новостворений центр «Парасолька». Але після проходження медичної комісії і отримання висновку Саша М. зміг вийти із закладу і почати жити самостійно. Тривалий час він не зовсім міг впоратись із відповідальністю самостійного життя. Учасники проекту «Парасолька», які, не дивлячись ні на що, відчували свою відповідальність за нього, час від часу змушені були вирішувати проблеми в його житті. Так усім стала помітною ще одна прогалина в соціальній сфері в Україні, а саме відсутність соціального супроводу тих осіб, які починають жити самостійно після виходу із закладу. З часом ситуація в житті Саші М. також стабілізувалась. Він одружився на молодій жінці з донькою, а тепер є уже батьком трьох доньок.

Старанна і досить вправна в щоденній роботі Таня Л., яка у свій час потрапила в інтернат через ваду слуху, в Тячеві познайомилась із молодим чоловіком із такою ж вадою. Стосунки молодих людей розвивались під супроводом директорки центру, Оксани Лукач. Таня вийшла заміж і стала мамою хорошої донечки. Зараз вона живе із сім'єю свого чоловіка. Їй також потрібен був супровід, і це не легке завдання взяла на себе директорка центру, Оксана Лукач.

Місця, які таким чином звільнились у центрі «Парасолька», були заповнені іншими підопічними, які змогли інтегруватись у закладі. Один із них у відповідь на певне невдоволення мешканки центру у свій час сказав: «Ви навіть не знаєте, як вам тут добре живеться».

Улюбленим заняттям Володі Ганковича був догляд за кроликами. Він завжди залишиться в серцях усієї родини «Парасольки»



Головний корпус



Майстерні, відділення раннього втручання, зал



Стайня



Виставкове приміщення та котельня

Послідовна розбудова додаткових будівель

В інтенсивній співпраці між організацією БО КМДЗ та президією швейцарської асоціації «Парасолька», дирекцією центру «Парасолька» в Тячеві, проєкт «Парасолька» розбудовувався і розвивався далі, ставав міцнішим. З огляду на значні, як культурні і ментальні, так і фінансові та економічні відмінності між сторонами проєкту, важливу роль відіграла активна і постійна комунікація та компетентний переклад спілкування партнерів. Регулярні зустрічі та координаційні засідання, що часто тривали по декілька днів, стали важливою базою для розвитку похідних складових проєкту.

З часу відкриття центру працівниці КМДЗ постійно супроводжували дирекцію закладу та його працівників у роботі, розбудові структур та налагодженні суспільного життя. Підопічним центру довелося вчитися дотримуватись порядку та робити

свій внесок в життя закладу. До того ж на початку їм не вистачало змістовної зайнятості та роботи. Директорці центру, його працівникам довелося докласти чимало зусиль, проявити розуміння та терпіння для того, щоб поступово вибудувати правильну структуру життя в центрі.

Безпосередньо після відкриття поряд із роботою по домашньому господарству та на городі, в закладі було тільки дві невеликі кімнати, які служили для мешканців центру майстернями з ручної праці. Поступово у приміщеннях колишніх гаражів було розбудовано п'ять майстерень та одне багатофункціональне приміщення. Інша, напіврозвалена будівля на території поступово перетворилась у зразкову стайню-стодолу. Завдяки сонячним батареям та переходу на твердопаливне опалення, нейтральне по викидах CO₂, проєкт «Парасолька» і тут став пілотним.

Основні положення центру «Парасолька»

Основні положення центру «Парасолька» базуються на Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та є складовою частиною спільно розробленої соціально-агогічної концепції центру. Основна концепція доповнюється концепціями підрозділів центру.

- Центр «Парасолька» - це заклад зі спеціально сформованими соціально-педагогічними умовами, у якому проживають 25 молодих людей з інвалідністю.
- Головна ідея центру базується на основних положеннях Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
- Гідність людини, незалежно від її можливостей та ступеня інвалідності, є основним критерієм при плануванні діяльності закладу та заходів, які проводяться в ньому.
- Центральним завданням роботи центру є посилення впевненості мешканців у власних силах, підтримка їх індивідуального розвитку з метою їх максимальної самостійності у повсякденному житті.
- Соціально-педагогічний супровід базується на принципі навчання впродовж усього життя. При формуванні супроводу до уваги беруться ресурси та можливості розвитку мешканців.
- У центрі мешканцям пропонуються заняття, які є традиційними для регіону та доцільними з огляду на можливості підопічних.
- Персонал та всі інші фахівці, що залучаються до роботи в центрі, постійно підтримують мешканців у виконанні повсякденних завдань, сприяють створенню в центрі атмосфери взаємоповаги та підтримують міцні стосунки, що у свою чергу є хорошою основою для відчуття захищеності, безпеки та довіри.
- Дружні та партнерські стосунки між мешканцями знаходяться під постійним супроводом працівників.
- Метою діяльності центру є інтеграція мешканців у соціальне оточення шляхом залучення до місцевої сфери послуг, участі у громадських заходах, що відбуваються за межами центру, та у заходах в самому центрі.
- Центр «Парасолька» є місцем постійного проживання для своїх мешканців. Вони мають право на постійне перебування в центрі допоки їх супровід знаходиться в рамках діяльності закладу.

Еріх Руппен, Caritas (Швейцарія), консультант президії асоціації «Парасолька»

«Приватним ініціативам час від часу закидають, що вони починають втілювати в життя проекти, над яким активно із захопленням працюють перші два-три роки, але що потім? Проект, який декілька років тому так активно підтримували, втрачає для них свою привабливість, а ще через декілька років від нього нічого не залишається. Це розчарує не лише ініціаторів проекту. Але по справжньому страждають ті, від яких таким чином забирають надію та довіру. Вони знову втрачають щось, що для них є екзистенційно важливим: власну гідність.

Бенефіціарам проекту «Парасолька» дають гідність та визнання, яких у них до цього не було. Асоціація «Парасолька» багато разів доводила, що вони чітко усвідомлюють свою відповідальність. Підопічним центру подарували щось таке, що виходить далеко за межі екзистенційного. Саме тому підтримка із Швейцарії – це дещо більше ніж просто допомога. Це партнерство із людьми в Україні, які вірять у цю допомогу. Партнерство, яке є для людей в Україні підтримкою і допомагає в їх країні досягнути того, що поза цим контекстом було б неможливим. Це шлях, яким дійсно варто йти».

- Для мешканців, які спроможні відносно самостійно проживати в громаді, після проведення відповідного тренінгу, передбачається можливість проживання під супроводом у окремо відведеному помешканні поблизу центру.



Підвищення кваліфікації та майстер-класи від волонтерів із Швейцарії

Дуже швидко в проєкті стало зрозуміло, що багатьом працівникам не вистачає знань та досвіду для роботи із людьми з інвалідністю. Саме тому з самого початку проєкту фахівці із Швейцарії регулярно на добровільних засадах проводять семінари та майстер-класи в Україні. Темі визначають ті потреби і питання, які виникають у працівників центру «Парасолька». Працівниці БО КМДЗ, як важливі стратегічні партнери, кожного разу на високому рівні здійснюють організаційний і змістовний супровід даних майстер-класів. Їх метою було розуміння та реалізація на практиці принципів агогічного супроводу. Адже час від часу працівники закладу стикалися із ситуаціями, вирішення яких ставало для всіх своєрідним викликом. Так, після того як одна із підопічних закохалась, фахівчиною із спеціальної педагогіки Генні Граф у центрі було розроблено концепцію «Дружба. Любов. Сексуальність». Цінні імпульси для роботи працівники отримали із цілого ряду інших семінарів.

Завдяки регулярним практичним майстер-класам із ткацтва, фільцювання та деревообробки, працівники центру набували нових знань і тепер можуть вчити цим видам діяльності мешканців «Парасольки».





Беат Гунцікер, корекційний педагог та член президії асоціації «Парасолька»

«Я із задоволенням і захопленням спостерігаю за розбудовою і роботою майстерень. Для мене можливість самому бути практично та активно залученим до розбудови та планування розвитку майстерень є надзвичайно захопливою діяльністю, я теж постійно дізнаюся щось нове. Завдяки цій роботі наша президія завжди має найактуальнішу інформацію із місця».

Марліз Кауфманн Гункелер, майстриня із фільцювання

«Ще у 2010 році я провела свій перший майстер-клас із фільцювання у центрі «Парасолька». Тоді ми працювали в одній із кімнат підвалу головної будівлі. Я відразу помітила великі можливості для фільцювання у підопічних центрі. Тепер мешканці можуть виготовляти різні вироби. З невеликою перервою я кожного року приїжджаю в Закарпаття. Регулярна присутність на місці є важливою. Це дає працівникам майстерні і підопічним певну впевненість у своїй роботі, а також нові ідеї, мотивацію. Підопічні дуже раді мати можливість робити щось інше. Вони із задоволенням працюють руками і дуже цінують тих, хто сприймає їх такими, якими вони є».



Барбара Швайнгрубер, вчителька ручної праці та ткаля

«Коли я почула, що в один заклад для осіб з інвалідністю в Україні потрібен ткацький станок, я недовго вагалась – після транспортування станка я сама вперше приїхала в Україну в Тячів. Це було у 2011 році. Разом і підопічними «Парасольки» ми склали станок і відразу почали нашу роботу. Коли я побачила з якою радістю підопічні працюють за ткацьким станком, для мене відразу стало зрозумілим – я буду і далі працювати в цьому проєкті і супроводжувати його. Впродовж наступних восьми років я щороку проводила двотижневі майстер-класи. Це завдання було дуже пізнавальним для мене. Я кожного разу щиро радію, коли бачу який прогрес роблять усі залучені до роботи у цій майстерні».



Передача знань із Швейцарії в Україну

Під час візитів...

Під час роботи над проектом українська сторона могла розраховувати на підтримку та відкриті двері швейцарських закладів, які працюють у цій сфері. Так, наприклад, у 2010 році працівниці центру «Парасолька» змогли отримати практичні навички активної роботи із молодими людьми з інвалідністю під час практики у швейцарському корекційно-педагогічному центрі «Зуннебуль» в Шьопфгаймі. Того самого року делегація відвідала центр «Бюехоф» у Лосторфі (соціально-терапевтичний заклад для дорослих з когнітивними порушеннями). З цього почалась тепер уже багаторічна співпраця. Керівник центру Андреас Шмід вперше приїхав в Україну із семінаром в 2012 році, у 2014 році він став членом президії асоціації, а з 2017 року є її президентом.

Іван Ковач, мер міста Тячева,

словом і ділом підтримував центр з самого початку:

*«Коли я у 2008 році отримав запрошення відвідати Швейцарію у складі делегації закарпатських посадовців, я хотів спочатку відмовитись. Я вважав, швейцарці живуть у настільки привілейованих умовах, що вони ніколи не захочуть зрозуміти нас, українців. Але я шкодував би усе своє життя, якби я не поїхав тоді у це відрядження. Нас дуже щиро і відкрито зустріли у цій країні, ми побачили із середини як працюють заклади для осіб з інвалідністю. Це усе допомогло мені усвідомити – люди з інвалідністю такі самі громадяни як і інші. Я пишаюсь тим, що центр «Парасолька» знаходиться в нашому місті і пишаюсь тим розвитком, який зробив цей центр за всі ці роки. Я із задоволенням приходжу до них в гості і намагаюсь у силу своїх можливостей підтримувати «Парасольку». **Перед-усім** я дуже вдячний усім тим, хто долає таку далеку відстань і регулярно приїжджає до нас допомагати розвивати центр «Парасолька».*

Ще один приклад співпраці – це робота із корекційно-педагогічною школою у місті Біль, куди на екскурсію приїжджала уже не одна делегація з України. Крім того, директор центру Антон Вагнер регулярно на добровільних засадах приїжджає в Закарпаття як консультант і працює із відповідальними особами проекту «Парасолька».

... та фахових конференцій

Виходячи з того, що дуже часто як українські спеціалісти, так і батьки дітей із інвалідністю зверталися до партнерів на місці з проханнями про консультації різних фахівців із закордону, в рамках проекту на базі закладу з 2012 року раз на два роки організовувалась конференція. Поруч із навчанням та обговоренням, присутні могли отримати відповіді на ті питання, які їх турбували, а центр «Парасолька» ставав все відомішим на цілу країну. До участі в цих конференціях запрошувались як українські, так і швейцарські фахівці, а теми визначались такі, з якими звертались найчастіше. У 2018 році конференція вперше відбулась у співпраці і на базі Ужгородського національного університету.

Становлення та найважливіші етапи проєкту

1997 | Зародження та розвиток ідеї створення спеціалізованого центру для проживання дорослих випускників Вільшанського дитячого будинку-інтернату



1997

2005 | Затвердження проєкту створення спеціального центру «Парасолька»



2006

2006 | Діти з Вільшанського інтернату виступають з концертами у Швейцарії і презентують новий україно-швейцарський проєкт



2008

2007 | Ремонтні роботи в придбаній будівлі та підготовка соціально-педагогічної концепції закладу



2009

2007 | Створення дочірньої до асоціації НеСТУ організації з назвою «Парасолька», яка займається виключно питаннями цього проєкту

2008 | Налагодження активних контактів із місцевими органами влади



16 жовтня 2009

2009 | Інтенсивна підготовка до введення в експлуатацію будівель закладу

16 жовтня 2009

Урочисте відкриття центру «Парасолька»

2018 | Центр «Парасолька» стає самостійною юридичною одиницею.



Руді Ізелі, член президії асоціації «Парасолька»

«Уже 15 років передусім приватні особи, фонди, а також благодійні організації Швейцарії підтримують проєкт «Парасолька» своїми благодійними та членськими внесками... Цей проєкт показує на прикладі, що завдяки приватним ініціативам та активній роботі можна досягти, здавалося б, недосяжного».

Богдан Кикина, з 2009 року директор Вільшанського дитячого будинку-інтернату

«Я зблизька міг спостерігати за розвитком закладу. Саме підопічні мотивували мене в моїй роботі. Я бачу, чого можна досягти підтримкою та роботою з ними. Моя мета – створити для цих людей хороші умови життя та пропозицію зайнятості. А з іншого боку – забезпечити робітникам хороші умови праці та цікаву роботу».



Процес реформ на базі центру «Парасолька»

Відкриття відділення раннього втручання

Через певні законодавчі норми центр «Парасолька» перші роки працював як молодіжне відділення Вільшанського дитячого будинку-інтернату. Але, завдяки реформі соціальних послуг, центр 2018 року став окремою юридичною одиницею, перед ним відкрились нові можливості для розвитку. У березні 2019 року в приміщенні колишньої квартири для волонтерів, в рамках державного пілотного проєкту було відкрито відділення раннього втручання. Впродовж перших двох місяців за консультацією в центр звернулись близько тридцяти сімей із дітьми із певними порушеннями розвитку. Їх у відділенні супроводжують і консультують логопедка, психологиня та дитяча лікарка.



З самого відкриття центру ним керує Оксана Лукач. Педагог за освітою так описує свій дотеперішній досвід роботи в центрі:

«У 2008 році я вперше почула у розмові із мером нашого міста Іваном Ковачем про те, що у Тячеві будуть відкривати центр для дорослих осіб з інвалідністю. Як мати уже дорослої доньки з інвалідністю, я вже тоді вважала цю справу дуже важливою. Коли в серпні 2009 року мені запропонували стати керівником цього центру, я погодилась. Перший візит у Швейцарію був для мене дуже мотивуючим. Я побачила там зовсім інший підхід до роботи з людьми з інвалідністю. Там не було і сліду співчуття, тягарю чи безвиході, як це є у нас, а зовсім навпаки. Люди з інвалідністю були частиною суспільства, їх сприймали. Завдяки заняттям і зайнятості у них зовсім інші перспективи у житті. Спостерігаючи за підопічними «Парасольки», я бачу які можливості є у таких людей, якщо з ними працювати, навіть почавши в дорослому віці. Тільки уявити собі, чого можна досягти, почавши працювати з дитинства! Саме тому я робила і роблю все можливе, щоб відкрити у нас в центрі можливості для роботи із дітьми шкільного віку, мати відділення раннього втручання».



Підтримка сімей, які виховують дітей з інвалідністю

Підтримка батьків, які часто у дуже важких умовах піклуються про своїх дітей з інвалідністю вдома, з самого початку проекту була одним із важливих моментів для обох партнерів. Моніторинг потреб у соціальних послугах осіб із інвалідністю в Тячівському районі, які здійснював БО «КМДЗ», показав, що на папері для таких дітей законодавчо передбачено певні послуги супроводу, але в силу недостатнього фінансування та нестачі фахівців на місцях на практиці ці сім'ї отримують тільки мізерну частину підтримки. Практично зовсім покинуті напризволяще сім'ї, де діти досягли уже віку 18 років.

Незважаючи на цю недостатню підтримку від держави, майже усі сім'ї і далі піклуються про своїх дітей і не готові віддавати їх у спеціалізовані установи, такі як, наприклад, Вільшанський дитячий будинок-інтернат. Вони прагнуть створення можливості зайнятості та підтриманих робочих місць, розвитку і занять, можливості для своїх дітей спілкуватись і контактувати із своїми однолітками.

Після проведеної підготовчої роботи Комітетом та директоркою центру «Парасолька» Оксаною Лукач у квітні 2016 року у Тячеві було створено таку батьківську організацію «Оберіг».

З цього часу регулярно молоді люди з інвалідністю, які проживають в Тячеві та районі, приходять на заняття в центр «Парасолька» в рамках підготовки створення центру денного перебування.

Враховуючи це, для подальшого розвитку центру «Парасолька», Оксана Лукач, БО КМДЗ та президія асоціації «Парасолька» розробили концепцію його поетапної розбудови. Центр «Парасолька» повинен і надалі залишатися зразком для розвитку української сфери надання послуг особам з інвалідністю. Головними напрямками подальшої роботи в центрі є підвищення кваліфікації та навчання персоналу та створення відділення денного догляду. Наступними етапами стануть створення робочих місць для осіб з інвалідністю в рамках соціального підприємства та розбудова відділення тижневого перебування.



Інші проєкти

Позитивний приклад центру «Парасолька» спонукав асоціацію «Парасолька» і «Комітет Медичної Допомоги в Закарпатті» залучати додаткові фахові та фінансові ресурси на користь людей з інвалідністю в Україні. В ході реалізації проєкту та визначення потреб, крім уже згаданих, сформулювалися такі головні напрямки роботи:

Візія «Вільшани 2020»: покращення життєвої ситуації дітей та дорослих, які проживають у Вільшанському дитячому будинку-інтернаті

Поступово Вільшанський дитячий будинок інтернат із дитячого закладу перетворюється на заклад, де на постійній основі проживають дорослі особи з інвалідністю. У зв'язку із переповненістю закла-

дів для дорослих, держава продовжила строки для перебування у дитячих будинках. До того ж тенденція є такою, що батьки дедалі рідше віддають своїх дітей із порушеннями розвитку у дитячі будинки, а все частіше піклуються про них вдома. Таким чином, майже дві треті із близько 200 підопічних інтернату – це підопічні, які досягли 18 років, тобто є дорослими. Але більше, ніж задоволення своїх базових потреб, вони не отримують.

У програмі «Візія Вільшани 2020» передбачено, що підопічні разом із чіткою структурою дня отримають також відповідну зайнятість і тим самим нові перспективи. Для цього фахівці президії асоціації, працівниці БО КМДЗ, директор та працівниці інтернату розробляють нову концепцію підрозділу.

Підтримка розбудови та розвитку факультету спеціальної педагогіки в Ужгородському національному університеті.

Нестачу фахівців у сфері надання послуг особам з інвалідністю та їх недостатньо практичне навчання визнають і ректор Ужгородського національного університету Володимир Смоланка і декан факультету здоров'я та фізичного виховання цього ж вишу Іван Миронюк. Після візиту у Швейцарію і знайомства із системою підготовки фахівців у цій сфері, вони вирішили працювати над створенням в УжНУ факультету спеціальної педагогіки. Розміщений в новій будівлі, факультет має стати зразком для цілої України. Розуміючи цю потребу, асоціація «Парасолька» та «Комітет Медичної Допомоги в Закарпатті» погодилися підтримати цю ідею. Вони уже запрошують викладачів із Швейцарії викладати певні теми для майбутніх фахівців. Швейцарсько-українська робоча група склала для цього концепцію роботи на наступні три роки.

Андреас Шмід, Президент асоціації «Парасолька»

«Під час наших візитів в Україну ми завжди бачимо стільки радості і задоволення від життя, і це, незважаючи на важку економічну ситуацію в країні. Мене це відразу вразило, і тому вже після своєї першої участі в конференції я знав – робота на користь найнезахищенішої верстви населення в Україні – це великий потік енергії. До того ж я завжди радію, якщо я можу безпосередньо передати в Україну те, що я знаю в силу свого досвіду роботи в цій сфері».





Михайло Петрішка, керівник департаменту соціального захисту населення Закарпатської ОДА

«Система захисту прав людей з інвалідністю в Україні походить ще із часів Радянського Союзу і в даний час активно перебудовується. Нашою метою є розбудова системи за визнаними європейськими стандартами. Проекти асоціації «Парасолька» мають у цьому процесі дуже важливе значення. Під час свого візиту у Швейцарію в мене була можливість ближче познайомитись з країною, інфраструктурою та, особливо, із послугами, які надаються особам з інвалідністю. Усі заклади, які ми відвідали, з готовністю ділилися своїм досвідом. Все це допомагає мені у роботі, коли йдеться про формулювання завдань і цілей для нашого подальшого процесу реформування. За це я дуже вдячний асоціації «Парасолька».

Генні Граф-де Руїтер, фахівчиня із спеціальної педагогіки

«Уже понад 12 років я тілом і душою пов'язана з проектом «Парасолька» і жодного дня не шкодувала про це! Незчисленна кількість засідань, майстер-класів, доповідей та подорожей пов'язана з цією моєю діяльністю. Але сумніви і важка робота ніколи не переважають ті цікаві і приємні зустрічі із усіма учасниками проекту як в Україні, так і в Швейцарії. Деколи просто варто довго не думати і послухатись своєї інтуїції і свого серця. Я розуміла, що в політично нестабільній Україні багато чого може просто провалитись, але завдяки великому ентузіазму, завзяттю та підтримці багатьох спонсорів, було досягнуто значних результатів. У важкі часи нестачі фінансів та бюрократичної тяганини у потрібний момент завжди загорялась якась світла зоря! Нескінченна енергія у президії швейцарської організації, наполегливість та впертість працівниць Комітету та співпраця із прихильними фахівцями із Швейцарії привели до того, що така ще свіжа перлина була вишліфувана і виполірована і тепер навіть розмножується! Вільшани залишаються особливою дитиною, яка потребує догляду. Але моє серце корекційного педагога стрибає від радості, коли я думаю про те, що при УжНУ почались активні підготовчі роботи для створення можливості готувати фахівців по супроводу осіб з інвалідністю!»





ПАРАСОЛКА
Parasolka

10 років центру Парасолька

